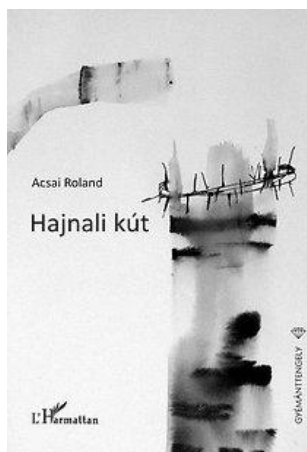

Önmagunk fjordja

ACSAI ROLAND: HAJNALI KÚT

L'Harmattan Kiadó
Budapest, 2011
42 oldal, 1500 Ft

”

Acsai Roland költészete a *Két ég satujában* már kibontakozó új lírai szemléletből ösztönös ráérzéssel haladt a norvégiai hegyek és fjordok időtlenségében kiérlelődött *Hajnali kút* című kötet tükörverseinek nyelvéhez. Szavai a természettel közös, mély egyedüllétben kitapogatott szavak, melyek olyan helyről valók, ahol templomot sejtünk a közelben, vagy egészen távol: bennünk van. Nem véletlen, hogy Acsai épp az északi tájakon talál önmagára, és hagyja átáramolni tollán újonnan megismert nyelvét, amely, mint ahogyan ő is, vendég, hiszen a nyugalom legtisztább forrásai – a család, és az érintetlen természet – egyszerre vannak itt jelen, egységben, szinte karnyújtásnyira.

A rövid strófákra bontott versek a lényegi tartalmak öszezsugorításával, felesleges kitérők nélkül sűrítik magukba a transzcendens környezet, illetve az abban rejlő ökoszisztéma sajátosságait, méghozzá úgy, hogy a látvány leképzése minél pontosabb és egyszerűbb módon: hangok, illatok, és érzületek lejegyzéseként történhessen. Ezáltal összhangba kerül az emberi és természetes jelenlét, míg a humán és a gyermeki logika útján megközelített természet egymásra értendő elemei átfedésekben tükröződnek. Egy kilégzést helyettesítő fuvallat például beszédképessé tehet egy fát, ahogy *Az erdő királya* című versben is: „Bőre nyírfakéreg, hangszálai levelek:/ Csak akkor szólal meg, ha megrezgeti őket a szél.” A metamorfózis gyakran visszatérő jelensége itt is egy reflektáló folyamat része, amelyben mind a tudatos és tudattalan, mind az élő és élettelen entitások azonos módon kezdik hordozni aktuális hasonlítottjuk lényegiségét. Ilyen párosítások az utcai lámpa fényében hópolyhekké alakuló lepkék (*Fagy*), a halászsas és a nyírfa transzformációja (*Nyírfa; halászsas*), vagy az apálymozgásból adódó inverz rendeződés, ahol „[a]zt hihetnénk, hogy a fjord/ vize hátrál. Pedig valójában// A hidegvérű sziklák, ezek/ Az óriásteknősök kúsznak// Egyre feljebb a patron.” (*Hidegvérű sziklák*) Ebben a másként látásban a felcserélődés szinte minden alkalommal bekövetkezik, ez viszont nem az egyik elem másikkal való kiváltását, hanem épp ellenkezőleg, az egyik létező hiányosságának másikkal történő pótlását jelenti.

Acsai a részletek megfigyelésétől, azok intuitív feltárásán keresztül egészen a szimbiózis eredetének megismeréséig jut. Wittgenstein „[e]gykor állt házának alapzata” a hegyen nem más, mint eltüntethetetlen nyoma az ember és természet kölcsönös viszonyának, azaz, más-képpen fordítva, a költő által betölthető szerep, aki ihlete forrását a transzcendens környezetből kell, hogy megszerezze. *A bálna* című versben egy fjord vizéből előbukkanó bálnabébiról írja Acsai: „Úszó foncsor a tükörben: / Fekete hát, hegyes uszony. / Aztán elmerült, majd újra felbukkant, // Mint egy belső kép, a szív legmélyéről, / Vagy még mélyebbről, // Mert a fjord mélyebb a szívnél.” A beavatottság primer helyszíne a fjord. Annál is inkább, mivel a víztükör visszavetette, önmagára hasonlított táj egyidőben képes analogikus lenni a valós látvánnyal, és kiterjeszteni horizontját a belső tájra, amely a szöveg érületi síkját működteti. Így áthatolhatóvá válik az interpretációs rétegek szövedéke, és ami ennél is fontosabb, elsőként tapasztalhatjuk magunkon, miként tükröződünk a versekben. A tükrözőedésben való önbeteljesedés állapotát Acsai a családon, gyermekén (Zsófi) keresztül éli meg a legintenzívebben: „Nem a lányom hasonlított rám, / Az én arcom tükrözi az ő vonásait.” (*Én vagyok a tó*) Ezen a vonalon egészül ki a láttatás azzal a felfogással, amelyet *A teljes kör* megkettőződött szívárványa kíván közvetíteni, ugyanis „a szívárvány nem ér véget / A szikláknál, a víznél, folytatódik bennünk is, // A föld alatt is: átszelve bazaltot, sötét ásványt, / Vakondjáratot”, így futva be teljes körét.

A szövegek, Norvégiát bejárva, olyan szakrális helyszínek hálózatát szervezik össze, mint a templomok vagy temetők, melyeknek egyedülállóságát a fenyvesek, fjordok és gleccserek mondabeli jelképiségére utalja tovább a szerző. A Dale-templom boltozatára felfestett égbolton például, nap és hold időnként végezetéig való együttállásában a víz állandósult jelenlétét örökíti meg a látvány: „Felettünk bálna úszik, / És a föld alatt eltemetett csónakok.” Egy másik templomkertben pedig, *Úton Björk felé*: „A templom csúcsára szarvast / Tűztek angyal helyett. // Sírkövekre vésett nullák: / Mint befagyott tóba vágott lékek.”

A halál képisége ugyanolyan nyelvi csupaszsággal sokkolja az olvasót, ahogyan a többi, megtisztulásra szolgáló poéma is képes rögzíteni a nyugalomban való teljesség érzetét. „Toboz hullik lábunk elé: / Elhajított kézigránát. // Fenyőmag repeszek / Fúródnak a szívbe.” (*Molden*) A Kun Árpádnak ajánlott *Egyetlen madár* című versben egy haldokló fenyőrigó életének utolsó pillanataiban is az erdő zúgását hallhatjuk; nyitott csőréből szívárog a gyanta. A természet körfogásának rendje beleivódik az északiak tudatába.

Ezért is mondhatja azt a költő képzőművész felesége, Acsai Varga Vera, akinek nem mellesleg egyik gyönyörű festménye díszíti a kötet borítóját – a *Tollas mérleg* című versből idézve: „Ami nekünk fenséges, Zsófinak / Természetes”.

Ez a fenségesség járja át a kötet verseit, legyen szó akár egy gyermek fején a be nem nőtt kutacsról, ahonnan „[k]ezeink, e furcsa, ötlábú lovak” isznak, a Hajnali kútból, mert ahogy először fordulunk a fjordokhoz önmagunk kereséskor, úgy létezőnk tovább a nyelv tükrében beteljesedve.

Szutorisz Szabolcs Bence